

Вивчення процесу соціальної ідентичності у віртуальному просторі

Процес ідентифікації особистості, зокрема, соціальної ідентифікації особистості у віртуальному просторі, становить науковий інтерес в умовах трансформації суспільства взагалі. В процесі соціалізації індивід на різних вікових етапах свого розвитку інтегрується у соціальну систему через культурно-історичні надбання групи оточуючих людей, які й спрямовують суть його ідентифікації – ототожнення себе з певними цінностями й орієнтаціями або соціальними суб'єктами. Сьогодення показує, що соціально-економічні умови та стан пандемії загострив проблему міжособистісної взаємодії людей в просторі віртуального поля.

Під час вивчення соціальної ідентичності особистості слід зосередити увагу на результатах ідентичності, які в безперервному гнучкому процесі ідентифікації в суперечливих чинниках, ситуаціях та змісту соціалізації мають мінливий і нелінійний характер, який властивий суспільству, що трансформується.

На думку О. Рахманова (2017), ідентифікація особистості – це процес солідаризації індивіда із певним соціальним суб'єктом (особою чи групою), певною спільнотою, ідеологією соціальної групи, її символами. Таким чином, ідентифікуючись, особистість бере на себе певну роль із обов'язковим набором прав, привілеїв та обов'язків соціуму, засвоює й відтворює духовно-політичні цінності, погляди, ідеали. Вивчаючи порівняльну характеристику процесів соціалізації та ідентифікації, автор зробив такі висновки: соціальна ідентифікація зумовлена глибинною потребою особистості у визнанні з боку «інших» – значущих у суспільстві – і з боку «своїх» – референтних соціальних груп і спільнот; ідентифікація з різними соціальними групами – результат не тільки міжособистісної та міжгрупової взаємодії, а й категоризація, осмислення безпосередніх чи опосередкованих взаємовідносин між групами і спільнотами в доступних індивідові поняттях [4].

В той же час О. Борисенко (2017) наголошує, що прагнення індивіда до ідентифікації з соціальною групою пов'язане з його особистісним прагненням до відособлення, власної ідентичності. Потреба людини у спілкуванні невід'ємна від її потреби бути особистістю, тому що тільки в суспільстві, тільки у спілкуванні з подібними собі людиною може відособлюватись. Тому автор вважає, що процес ідентифікації невід'ємно пов'язаний з ідентичністю [2].

За висновками М. Єгупова (2015) бачимо, що якщо ідентичність тлумачити лише як субстанцію, якщо будь-яку людину звести до її біологічної основи, деякого психофізичного субстрата, то їй нічого не залишається, як відповідати лише своїй природі, реалізувати себе як таку біологічну істоту. А якщо ідентичність інтерпретувати як відповідність своєму місцю й становищу в суспільстві, то індивід редукується до своєї соціальної функції. В такому разі найкраще, що він може зробити, – це гідно зіграти свою роль [3].

У період нестабільності соціального устрою трапляються випадки, коли особистість не ідентифікується із жодними спільнотами. На сьогодні криза українського суспільства призвела до особистісного психологічного дискомфорту більшості людей в соціумі – втрати соціальних ідентичностей, нестабільна соціально-економічна, політична, духовна трансформація суспільства, затяжна пандемія не тільки активізували зміну ідентичностей, а й не завершили формування нових світоглядів у підростаючого покоління. До того ж у деяких випадках відбулася реідентифікація, або відновлення втраченої на певний час попередньої ідентичності.

Запропонована соціологічна методика А. Артеменко (2020) вимірювання мілітарної ідентичності ветерана, підтверджує правильність наших пошуків у вибраній тематиці дослідження соціальної ідентичності в умовах трансформації суспільства і зародження нової парадигми спільноти.

Зокрема, в методиці діагностуються три типи мілітарної ідентичності – стійкий, ситуативний і несформований – розрізняються за такими критеріями: спрямованість ідентифікації; прихильність мілітарному досвіду; сила зв'язку з армією; лояльність до мілітарної культури; здійснення військових практик; сприйняття армії як сім'ї або як професійної організації; емоційна прив'язаність до армії; мотиваційне обґрунтування служби в армії [1].

Сучасне українське суспільство вбачає становлення нової соціальної реальності – її віртуального прояву. Невизначеність і незрозумілість уявлень особистості про себе і спільність інтересів з соціумом, що зумовлено несформованістю громадянського суспільства, є особливістю даного процесу. Таким чином, в нестабільному, кризовому українському суспільстві соціальна ідентифікація особистості натрапляє на незвичні внутрішні і зовнішні чинники впливу віртуального простору: мінливість міжособистісних взаємовідношень, нез'ясованість функцій основних соціальних інститутів, плюралізм думок, культур, ідей, протиборство корпоративних (групових) інтересів, вплив непідконтрольних мас-медіа.

Список використаних джерел:

Артеменко А. Б. (2020). Мілітарна ідентичність у контексті соціальної (ре)адаптації ветеранів АТО/ООС. Харків.

Борисенко О. М. (2017). Особливості соціальної ідентифікації молоді в сучасних умовах суспільства. Науковий вісник. Вип.1. 3-11.

Ступов М. В. (2015). Ідентичність як атрибут людини і суспільства. Київ.

Рахманов О. А. (2017). Соціалізація та ідентифікація особистості у суспільстві. Київ : КНЕУ.